

Vorm en verrichtingen

Aldus luidt de titel van het tweede deel van het NRS gedenboek. Daarin is per ras beschreven de ontwikkeling van bloedlijnen. Enerzijds werd daarbij gesteund op dieren, die op nationale tentoonstellingen werden ingezonden, omdat die telkens beschouwd mochten worden als de besten in hun ras. Anderzijds werd begrijpelijkerwijs aangeknoopt bij de voornaamste preferente stieren. Daaromheen kwamen uiteraard de fokkers ter sprake, die toonaangevend in hun tijd waren resp. de eigenlijke bloedlijnen tot ontwikkeling brachten. Ook de fokkers, die over een lange periode beste vrouwelijke fokfamilies hadden weten te vormen. Immers zijn die laatsten het fundament van alle veeverbetering, welke het toch ook weer niet kan stellen zonder sterke mannelijke bloedlijnen.

Per ras volgde na het bloedlijnenoverzicht een beschouwing omtrent nuanceverschillen die zich af en toe in het fokdoel hebben voorgedaan. Uiteraard werd daarbij verwezen naar de uitkomsten van het eerder in het gedenboek weergegeven originele en gedegen onderzoek van I.G.J. van den Bosch.

Ter wille van de onderlinge vergelijkbaarheid tussen de rassen volgen nu drie staatjes met gemiddelde maten. Die uit 1904 werden verkregen door Van den Bosch zelf, bij beste en middelmatige volwassen koeien. De overige cijfers hebben steeds betrekking op Keurstamboekkoeien en dus gemiddeld eveneens op volwassen dieren.

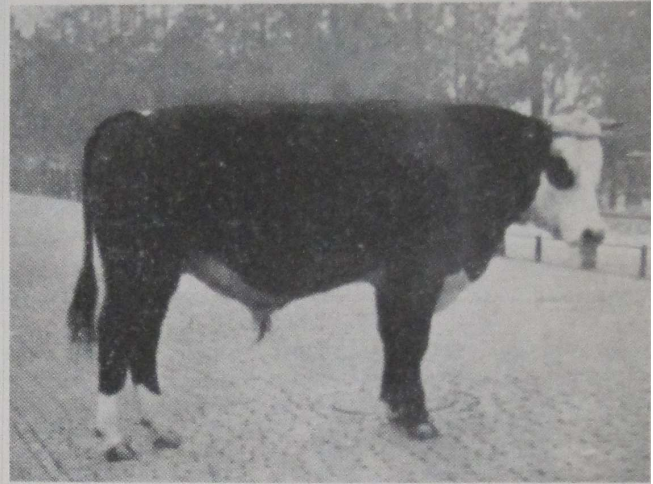
	schoft- hoogte	kruis- hoogte	borst- diepte	borst- breedte	heup- breedte	bekken- breedte	kruis- lengte
ZWARTBONT							
1904	135.7	138.5	72.9	44.9	56.4	51.3	54.3
1938	136.2	137.6	75.2	46.5	58.4	54.7	54.3
1956	131.7	131.8	72.5	43.9	56.4	53.0	52.0
1975	132.5	132.4	73.7	45.1	59.0	55.8	53.8
MRIJ							
1904	127.8	130.1	70.2	44.3	54.1	48.7	52.1
1938	130.1	131.2	73.6	49.6	57.0	54.5	53.2
1957	129.1	130.1	72.5	47.9	57.2	54.7	53.7
1975	130.1	130.7	73.5	48.4	58.1	55.6	55.9
BLAARKOP							
1904	133.0	134.9	72.2	45.7	56.3	52.0	54.0
1938	134.2	135.5	73.8	51.4	54.8	53.2	53.4
1955	134.9	135.9	72.9	49.2	55.7	54.3	53.5
1975	132.4	132.8	72.8	47.5	58.7	57.1	55.5

In 1904 was sprake van een zekere overbouwdeheid, het meest bij de zwartbonten en het minst bij de blaarkoppen. Bij eerstgenoemd ras deed zich in 1975 zelfs, zij het in geringe mate, het omgekeerde voor. De teruggang van de hoogtematen tussen 1940 en 1960 valt het meest op bij de zwartbonten en weinig bij MRIJ, terwijl de blaarkoppen in dit opzicht pas later zouden volgen.

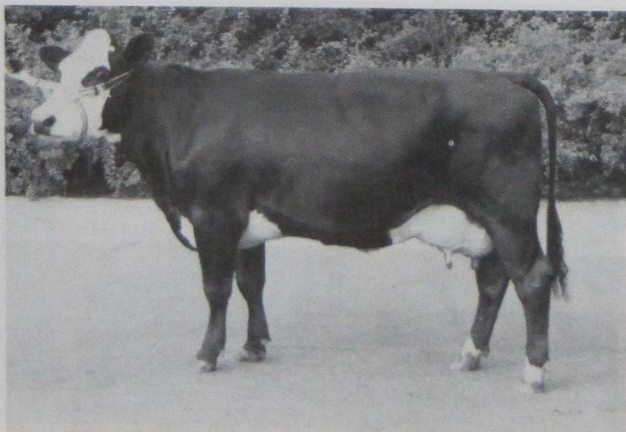
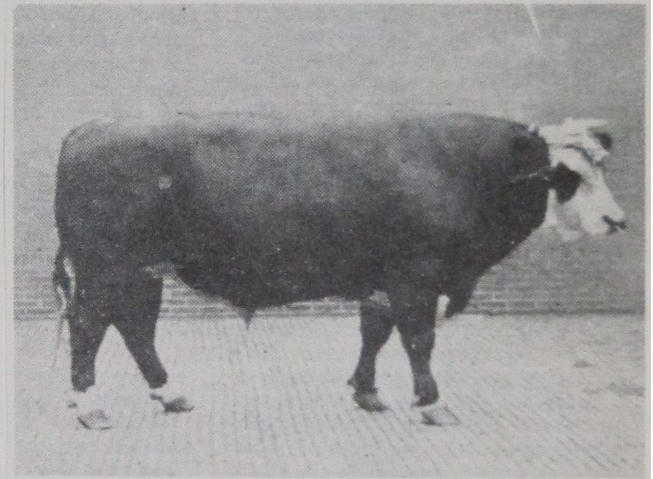
Wat de borstmaten betreft, heeft MRIJ de grootste winst geboekt, maar lagen de drie rassen in 1975 dicht bij elkaar, al bleven de zwartbonten toen qua borstbreedte iets achter.

Over de gehele linie is voor de bewuste 70-jarige periode kenmerkend de toegenomen ruimte in de achterstellen. Bij elkaar kon dus gesproken worden van een beter ontwikkelde romp op iets kortere benen.

Reinder van Alma 2364 NRS pref. II geboren 1942.

Achilles 2 3715 NRS pref. II geboren 1947.

Hennie 6 6-25880, 2.2 - 4529 - 4.29 - 308 - 3.83
Kampioene jonge koeien Utrecht 1979
(Alex - Ebel van Fritema x Jimmy)

Leentje 199 6-14659 KSe, 5.3 - 7126 - 4.63 - 341 - 3.90
Kampioene oudere koeien Utrecht 1979
(Ludovicus van Meijenhorst x Dolf 6721)

Blaarkop

Rond de eeuwwisseling hadden de blaarkoppen de reputatie van een tenminste zo goede vlees- als melkproduktiegeschiktheid te hebben. Daarmee is in overeenstemming de door I.G.J. van den Bosch gegeven raskarakteristiek: 'vlees- en melkvorm, in het algemeen meer naar de vleesdan naar de melkrichting overhellend of in cijfers uitgedrukt 60 vleesgroei en 40 melkrijkheid'. Wel tekende Van den Bosch daar (in 1905) bij aan, dat de melkvleesverhouding toen door veel fokkers gewijzigd werd.

In het licht van het voorgaande mag het volgende ietwat verrassend worden genoemd. Vóór de reorganisatie in 1906 werd in het Gedrukte Stamboek bij alle ingeschreven koeien vermeld tot welke 'vorm' zij behoorden: melk, melk en vlees of vlees en melk. Het bleek namelijk dat van alle tussen 1881 en 1900 ingeschreven blaarkopkoeien meer dan 97% met melk- en vleesvorm was aangeduid en telkens slechts ruim 1% met melkvorm resp. vlees- en melkvorm.

Er dient nu waarschijnlijk rekening mee te worden gehouden dat de betreffende inspecteurs een blaarkopkoe tot de melk- en vleesvorm rekenden, terwijl een zwartbonte koe van hetzelfde type de omschrijving vlees- en melkvorm zou hebben gekregen. Deze veronderstelling wordt gesteund door het feit, dat na 1965 een MRIJ koe voor bespiering een lagere waarderingsletter kan krijgen dan een zwartbonte koe, die quantitatief minder bespierd is.

Kwam in 1913 het aantal gecontroleerde blaarkopstamboekkoeien nog iets boven dat van MRIJ uit, die verhouding was in 1931 sterk gewijzigd en in 1937 nog veel sterker. Als gevolg van de consolidatie in aantal in de dertiger jaren stonden de blaarkoppen met hun gemiddelde produktie landelijk zelfs bovenaan en munten zij uit in het vetgehalte. Men zal zich herinneren, hoe in een gedeelte van de blaarkopkoeien op de N.R.S.-tentoonstelling in 1923 haast iets te duidelijk tot uiting kwam de tendens in de melkrichting, zoals in 1905 door Van den Bosch gesignaleerd. Laatstgenoemde kon zich evenwel vijf jaar later op het Haagse Malieveld wat de typische blaarkop raskenmerken betrof weer in positieve zin uitlaten.

Nadat Utrecht 1935 rondom van vooruitgang had getuigd bleek in 1949 dat het met de raskenmerken qua exterieur niet in het minst door toedoen van Thomson 1971 zeer goed gesteld was, doch dat de melkrijkheid in verschillende gevallen verbetering behoefde. In dit laatste verband is te rechter tijd op het toneel verschenen Reinder van Alma 2364, wiens invloed via zijn dochters verstrekkend zou worden.

De bewuste lijn is doorgetrokken door Achilles 2 3715, die — zonder zelf qua blaarkop vadersvoorkomen op te vallen —

via een aantal beste zonen en dochters niet meer uit de algemene bloedopbouw weg te denken valt.

Toen in 1947 door Prof. De Jong richtlijnen voor elk van de drie rassen werden geformuleerd, liet hij zich omtrent 'het Groninger blaarkop veeslag' als volgt uit: 'Van dit veeslag mag bewezen worden geacht, dat zijn evenredige en gevulde bouw te combineren valt met een goede produktiviteit. Er is dan ook geen reden om niet aan het oude standaardtype van dit prachtige veeslag vast te houden, waarbij getracht kan worden de kwaliteit van de melktekens nog op te voeren en niet toegegeven moet worden aan de af en toe naar voren tredende neiging om de wel eens voorkomende fout van minder solied beenwerk weg te fokken, door naar steeds zwaardere benen te streven'.

Op de Eeuwfeesttentoonstelling Utrecht 1974 bleek conform de verwachting dat de blaarkopfokkers er in de voorafgaande vijf jaren in geslaagd waren een hoge kwaliteitstop te handhaven. Binnen de altijd sprekende uniformiteit, speciaal wat gaafheid en harmonische bouw betrof, kon enige nuttige variatie aan melkopdruk en robuustheid worden geconstateerd. Qua uiterbeeld was er voorts zeker sprake van winst, al blijft aandacht in dit verband geboden.

Elke N.R.S. tentoonstelling betekent het opmaken van een balans en een bezinning aan de hand daarvan op de toekomst. Gelet op de na 1951 geleidelijk geslonken numerieke omvang van het blaarkopras, dat thans weinig meer dan 1% van de Nederlandse veestapel uitmaakt, klemt een dergelijke bezinning extra.

Vanaf het begin heeft bovendien de kunstmatige inseminatie duidelijk minder toepassing bij de blaarkoppen gevonden dan bij zwartbont en MRIJ. In de periode voor de meer consequente toepassing van het proef-wacht-fokstierenprogramma, behoefde dit niet als een nadeel te gelden. Immers kregen op deze wijze via natuurlijke dekking een groter aantal stieren een kans in de fokkerij.

Sinds echter de scherpere selectie binnen de k.i. stieren gestalte heeft gekregen in een snellere toename van het produktieniveau bij zwartbont en MRIJ, wordt de concurrentie voor de blaarkoppen onder de onverbidde economische omstandigheden van de zeventiger jaren gaandeweg moeilijker. Dit is aanleiding geworden om zich over een zo groot mogelijke foktechnische samenwerking in K.I. verband te beraden. Een eventuele

ontwikkeling in deze zin wordt echter momenteel door sommige vooraanstaande fokkers met de nodige reserve gadeslagen.

Veel zal, hoe dan ook, ook afhangen van de vraag of te rechter tijd enkele rondom positief verervende vaderieren zich willen aandienen. Gehoopt mag worden dat in de komende jaren een stier als Ebel van Fritema (wat eerder onder voorbehoud getipt) zich definitief als zodanig gaat gedragen.

Een grote mate van eensgezindheid valt tegelijkertijd wel te constateren ten aanzien van het fokdoel, dat in feite een optimale melkvleesverhouding belichaamt wil zien. De benadering hiervan lijkt des te gereeder gewaarborgd omdat voorts toch enig verschil in inzicht waarneembaar is voor wat het leggen van accenten op melkrijkheid en bespiering betreft. Het was in dit verband een gelukkige omstandigheid dat Eva 40 als Utrechtse kampioene in 1974 een ieders instemming heeft kunnen wegdragen.

De in 1974 ingezonden koeien samengevat:

Met 100 dagen-lijst	7
Met één afgesloten melklijst	16
Met meer dan een afgesloten lijst:	
niet in produktieklassen	43
In produktieklassen	28 = 40%
	94

(zie tabel 3)

Uit de Utrechtse uitslagen bleek duidelijk hoezeer in vergelijking met een halve eeuw eerder het aandeel van de blaarkopfokkers buiten Groningen in de nationale manifestatie naar omvang en kracht is gegroeid. Als men (nu wijlen) E. Bosma tot de Groningers mag blijven rekenen, dan gaat het hier dus vooral om de prestaties van de fokkers uit Zuid-Holland en Utrecht.

Hier eindigt de terugblik op het N.R.S. aan de hand van het Gedenboek.

TABEL 3

	leeftijd	kg melk	% vet	melkdagen	% eiwit	kg melk per dag
7 vaarzen	2.1	1941	3.87	100	3.28	
16 twenters	2.0	4644	4.16	325	3.56	14.29
Produktieklassen	2.0	4793	4.11	336	3.49	14.26
	6.3	7196	4.17	314	3.44	22.92

Collectie van M. Keur te Garrelsweer 18 viertallen Utrecht 1979.